

Vec C-349/23 [Zetschek]¹

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

6. jún 2023

Vnútroštátny súd:

Verwaltungsgericht Karlsruhe

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. apríl 2023

Žalobca:

HB

Žalovaná:

Spolková republika Nemecko

¹ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu, ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania vo veci samej

Smernica 2000/78/ES – Priama diskriminácia z dôvodu veku – Pevná hranica obvyklého veku odchodu do dôchodku – Odklad odchodu do dôchodku – Pojmy „objektívne“ a „primerane“ v článku 6 ods. 1 prvom pododseku smernice 2000/78/ES – Koherentnosť

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

Výklad práva Únie, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Predstavuje priamu diskrimináciu z dôvodu veku v zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 17; Mim. vyd. 05/004, s. 79), ak sudcovia spolkového súdu kvôli § 48 ods. 2 Deutsches Richtergesetz (Nemeckého zákona o sudcoch; ďalej len „DRiG“) nemôžu odložiť odchod do dôchodku, hoci spolkovým úradníkom a – napríklad – sudcom v službe spolkovej krajiny Bádensko-Württembergsko je to dovolené?
2. Zahŕňajú v súvislosti s článkom 6 ods. 1 prvým pododsekom smernice 2000/78/ES kritériá, ktoré sa odvodja zo všeobecného kontextu dotknutých opatrení, aj také hľadiská, ktoré sa vôbec nespomínajú v prípravných legislatívnych materiáloch a v celom parlamentnom zákonodarnom procese, ale sú prednesené len počas súdneho konania?
3. Ako sa majú vykladať pojmy „objektívne“ a „primerane“ v článku 6 ods. 1 prvom pododseku smernice 2000/78/ES a čo je ich referenčným bodom? Vyžaduje článok 6 ods. 1 prvý pododsek smernice dvojité preskúmanie primeranosti?
4. Má sa článok 6 ods. 1 prvý pododsek smernice 2000/78/ES vykladať v tom zmysle, že z hľadiska koherentnosti bráni vnútroštátnej úprave, ktorá sudcom spolkového súdu zakazuje odklad ich odchodu do dôchodku, zatiaľ čo spolkovým úradníkom a – napríklad – sudcom v službe spolkovej krajiny Bádensko-Württembergsko je to dovolené?

Uvedené predpisy Únie

Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79), najmä článok 1, článok 2 ods. 1 a 2 písm. a) a článok 6 ods. 1 prvý pododsek

Uvedené vnútroštátne predpisy

Grundgesetz (GG) (Základný zákon), najmä článok 95 ods. 1 a 2

Richterwahlgesetz (RiWG) (zákon o voľbe sudcov), najmä § 1 ods. 1

Deutsches Richtergesetz (DRiG) (Nemecký zákon o sudcoch), najmä § 48 ods. 1 až 3

Bundesbeamtengesetz (BBG) (Spolkový zákon o úradníkoch), najmä § 51 ods. 1 a 2; § 53 ods. 1 a 1a prvá veta

Baden-Württembergisches Landesrichter- und -staatsanwaltsgesetz (LRiStAG) (Zákon spolkovej krajiny Bádensko-Württembersko o sudcoch krajinských súdov a krajinskej prokuratúre), najmä § 6 ods. 1 a 2

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Žalobca, ktorý sa narodil 20. septembra 1960, sudca na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) sa domáha odkladu jeho odchodu do dôchodku.
- 2 Ako sudca spolkového súdu podlieha pevnej hranici dôchodkového veku, ktorá podľa § 48 ods. 3 druhej vety DRiG pre rok narodenia 1960 predstavuje 66 rokov a 4 mesiace. Zákon žalobcovi neponúka žiadnu možnosť, aby odchod do dôchodku odložil; dokonca je to v § 48 ods. 2 DRiG výslovne zakázané.
- 3 Spolkoví úradníci podliehajú rovnakej hranici dôchodkového veku vo výške 67 rokov (pozri § 51 ods. 1 BBG). Avšak za podmienok uvedených v § 53 BBG môžu odchod do dôchodku posunúť o tri roky.
- 4 Aj sudcovia v Bádensku-Württembersku podliehajú obvyklej hranici dôchodkového veku, ktorá v súčasnosti podľa § 6 ods. 1 LRiStAG predstavuje 67 rokov. Im je však podľa § 6 ods. 2 prvej vety LRiStAG ponúknutá možnosť, aby odchod do dôchodku z dôvodu dosiahnutia vekovej hranice na základe žiadosti posunuli o rok, avšak nie viac ako do uplynutia mesiaca, v ktorom sudca dosiahne 68 rokov.
- 5 Listom z 30. septembra 2021 žalobca požiadal predsedníčku Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor), aby mu odchod do dôchodku oznámila rozhodnutím, proti

ktorému je možné podať opravný prostriedok. N základe toho mu listom zo 7. októbra 2021 oznámila, že obvyklý dôchodkový vek dosiahne vekom 66 rokov a štyri mesiace a preto uplynutím 31. januára 2027 nastúpi do dôchodku. Bundesministerium der Justiz (Spolkové ministerstvo spravodlivosti, Nemecko) námietku, ktorú žalobca podal proti tomuto listu, zamietlo.

- 6 Žalobca sa na vnútroštátnom súde naďalej domáha, aby úrad sudcu na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) mohol vykonávať dlhšie ako do zákonnej obvyklej hranice dôchodkového veku a domáha sa súdneho určenia, že uplynutím 31. januára 2027 nenastúpi do dôchodku. Účastníci konania sa s prihliadnutím na právo Únie sporia o to, či ide o znevýhodnenie z dôvodu veku a ak áno, či je odôvodnené.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 7 Vnútroštátny súd by mohol určiť v súlade so žiadosťou žalobcu, že uplynutím 31. januára 2027 neodchádza do dôchodku, ak by sa článok 2 ods. 2 písm. a) a článok 6 ods. 1 pododsek 1 smernice 2000/78 mali vykladať v tom zmysle, že bránia pevnej obvyklej hranici dôchodkového veku stanovenej vo vnútroštátnom práve, konkrétne v § 48 ods. 1 DRiG, ktorý je sporný v konaní vo veci samej, alebo ak by sa toto ustanovenie smernice malo vykladať v tom zmysle, že bráni vylúčeniu odkladu odchodu do dôchodku, ktoré je upravené vo vnútroštátnom práve pre sudcov spolkových súdov, ako je tomu v § 48 ods. 2 DRiG, ktorý je sporný v konaní vo veci samej.
- 8 Judikatúrou Súdneho dvora sa zdá byť objasnené, že pevná hranica dôchodkového veku, ako ju určuje zákon v § 48 ods. 1 DRiG, pre sudcov spolkových súdov, spôsobuje priamu diskrimináciu z dôvodu veku (pozri rozsudky z 21. júla 2011, Fuchs a Köhler, C-159/10 a C-160/10, EU:C:2011:508, zo 6. novembra 2012, Komisia/Maďarsko, C-286/12, EU:C:2012:687, a z 3. júna 2021, Ministero della Giustizia [Notare], C-914/19, EU:C:2021:430).
- 9 Sporné je však to, či aj v tejto súvislosti ide o priamu diskrimináciu z dôvodu veku, keď žalobcovi nie je prostredníctvom § 48 ods. 2 DRiG ponúknutá možnosť, aby posunul odchod do dôchodku, hoci je to možné pre spolkových úradníkov a – napríklad – sudcov v službe spolkovej krajiny Bádensko-Württembergsko.
- 10 Spolková republika Nemecko k tomu na ústnom pojednávaní zastávala stanovisko, že pre zodpovedanie otázky, či ide o priamu diskrimináciu v zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/78, nie je možné porovnávať žalobcu, ktorý je sudcom spolkového súdu, so spolkovými úradníkmi, ako aj sudcami krajských súdov, keďže sudcovia spolkových súdov sú podľa článku 95 ods. 2 GG, § 1 ods. 1 RiWG ustanovení príslušným spolkovým ministrom spolu s výborom pre voľbu sudcov a menovaní spolkovým prezidentom. Menovanie výborom pre voľbu sudcov, ktorý je zložený zo 16 členov, ktorí sú volení príslušnými krajskými ministerkami a krajskými ministrami, ako aj zo 16

členov volených Bundestag (Spolkový parlament, Nemecko), sa od vymenovania spolkových úradníkov a sudcov krajiných súdov zásadne odlišuje už z dôvodu dlhšieho prípravného obdobia.

- 11 Senát sa vo svetle voľne formulovanej oblasti pôsobnosti smernice – článok 3 ods. 1 v tejto súvislosti hovorí o „[o] všetk[ých] osob[ách], tak vo verejnom ako i v súkromnom sektore, vrátane verejných orgánov“ – naopak prikláňa k tomu, aby porovnanie najmä medzi žalobcom ako sudcom spolkového súdu a (Bádensko-Württembergskými) sudcami krajiných súdov bolo možné. Rozdiel uvedený Spolkovou republikou Nemecko pri vymenovaní sudcov spolkových súdov, sudcov krajiných súdov a spolkových úradníkov by sa mohol brať do úvahy až pri odôvodnení.
- 12 Odpoveď na túto otázku je tiež relevantná pre rozhodnutie konania vo veci samej. Ak by rozdielne zaobchádzanie žalobcu nevychádzalo z kritéria, ktoré je uvedené v článku 1 smernice 2000/78, nešlo by o priamu diskrimináciu v zmysle článku 2 ods. 1 a 2 písm. a) smernice prostredníctvom vnútroštátnej úpravy v § 48 ods. 2 DRiG.
- 13 Podľa článku 6 ods. 1 prvého pododseku smernice 2000/78 bez ohľadu na článok 2 ods. 2 môžu členské štáty stanoviť, že rozdiely v zaobchádzaní z dôvodu veku nie sú diskrimináciou, ak v kontexte vnútroštátnych právnych predpisov sú objektívne a primerane odôvodnené oprávneným cieľom, vrátane zákonnej politiky zamestnanosti, trhu práce a cieľov odbornej prípravy, a ak prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné.
- 14 Podľa judikatúry Súdneho dvora majú členské štáty v súvislosti s legitímnym cieľom a prostriedkami, ktorými je možné uvedený cieľ dosiahnuť, veľkú mieru voľnej úvahy. Súdny dvor okrem toho viackrát skonštatoval, že z článku 6 ods. 1 smernice 2000/78 nie je možné odvodiť, že vnútroštátna úprava, ktorá neuvádza presne ciele, ktoré je možné podľa tohto ustanovenia považovať za zákonné, by bez ďalšieho vylučovala, že táto právna úprava by mohla byť odôvodnená na základe tohto ustanovenia. Postačuje, aby iné okolnosti, ktoré vychádzajú zo všeobecného kontextu dotknutého opatrenia, umožňovali identifikáciu cieľa, ktorý je v jeho pozadí, na účely súdneho preskúmania, čo sa týka jeho oprávnenosti, ako aj primeranosti a nevyhnutnosti prostriedkov použitých na dosiahnutie tohto cieľa (pozri rozsudky z 12. januára 2010, Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, bod 39 a nasl., z 5. marca 2009, Age Concern England, C-388/07, EU:C:2009:128, bod 45, a zo 16. októbra 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, bod 57).
- 15 Spolková republika Nemecko k odôvodneniu rozdielného zaobchádzania z dôvodu veku v súdnom konaní uviedla, že § 48 ods. 1 a 2 DRiG slúži výhodnejšiemu rozloženiu sudcov podľa veku, keďže až odchod do dôchodku starších zamestnancov umožňuje absolventom prístup k voľným miestam. Popritom má úprava aj výhody týkajúce sa plánovania personálu, keďže zmena personálu sa vyvíja priebežne a predvídateľne. Tým sa medzi zamestnancami

nachádzajú sudcovia každého veku a vhodní nasledovníci môžu byť najatí včas. Takýmto spôsobom môžu starší sudcovia odovzdať svoje skúsenosti mladším kolegom a tým vo všeobecnom záujme zabezpečujú rovnako vysokú kvalitu súdnej práce. Zároveň sa pritom zohľadnila spoločenská zhoda, že od určitého veku musia (a smú) starší zamestnanci odstúpiť, aby uvoľnili pracovné miesta pre mladších kolegov a následne absolventov. K tomu sa pripája to, že s pokročilým vekom sa zhoršuje telesná a duševná výkonnosť a tým je postupne možné obávať sa, že konkrétne úlohy by viac nemohli byť adekvátne vykonávané v neprospech zamestnávateľa a spoločnosti, ako aj v neprospech jednotlivého zamestnanca, ktorý musí vynaložiť postupne viac sily pre riadne plnenie úloh. Do určenia legitímneho cieľa sa v určitej miere môže vnieť aj hľadisko konsolidácie rozpočtu.

- 16 Na ústnom pojednávaní Spolková republika Nemecko navyše v osobitnej miere vyzdvihovala plánovateľnosť a predvídateľnosť zmeny personálu na základe osobitostí voľby sudcov spolkových súdov.
- 17 Tieto hľadiská uvedené k odôvodneniu rozdielného zaobchádzania z dôvodu veku sa *ipso facto* nenachádzajú v odôvodnení zákona. Zvýšenie hranice dôchodkového veku v § 48 ods. 1 DRiG medzitým na 67 rokov je kontinuálne odôvodnené demografickými zmenami. Oporný bod, ktorý sleduje legitímny cieľ spolkového zákonodarcu vylúčením odkladu odchodu do dôchodku, ktoré je obsiahnuté v § 48 ods. 2 DRiG, naopak nevyplýva ani z odôvodnenia zákona, ani z parlamentných zápisníc. Je preto sporné, či pri tom môže ísť o takéto „iné oporné body“, ktoré pochádzajú zo všeobecného kontextu dotknutého opatrenia.
- 18 Odpoveď na túto otázku je relevantná pre rozhodnutie konania vo veci samej. Ak by sa Spolková republika Nemecko zamerala len na argumenty uvedené prostredníctvom písomných podaní, s prihliadnutím na § 48 ods. 2 DRiG by neexistovali žiadne oporné body, ktoré by sa mohli použiť pre odôvodnenie priamej diskriminácie z dôvodu veku v zmysle článku 6 ods. 1 prvého pododseku smernice 2000/78.
- 19 V súvislosti s kritériami „objektívne“ a „primerane“ je sporné, aký presný obsahový význam sa pričíta týmto pojmom. Pozadie tejto otázky tvorí okolnosť, že v nemeckej právnej vede sa zastávajú rôzne názory k tomu, čoho sa kritériá týkajú – rozdielného zaobchádzania z dôvodu veku alebo legitímneho cieľa – a akým spôsobom sa majú tieto pojmy vykladať.
- 20 Vnútroštátny súd okrem toho žiada o objasnenie otázky, či článok 6 ods. 1 smernice 2000/78/ES požaduje dvojité preskúmanie primeranosti – a ak áno – čo je referenčným bodom tohto preskúmania primeranosti, keď sa toto kritérium dvakrát objavuje v znení uvedeného ustanovenia smernice.
- 21 Odpoveď na túto otázku je relevantná pre rozhodnutie konania vo veci samej. Keďže presné chápanie pojmu umožňuje senátu preskúmať, či najmä vylúčenie

odkladu odchodu do dôchodku uvedené v § 48 ods. 2 DRiG obstojí pri právnom preskúmaní podľa kritérií práva Únie.

- 22 Nakoniec senátu vzniká otázka, či by vylúčenie upravené v § 48 ods. 2 DRiG platné pre sudcov spolkových súdov, aby mohli posunúť odchod do dôchodku, vo svetle článku 6 ods. 1 prvého pododseku smernice 2000/78 mohlo byť nekoherentné v porovnaní s § 53 BBG, ktorý spolkovým úradníkom za podmienok upravených v tomto predpise umožňuje posunúť odchod do dôchodku, a v porovnaní s – napríklad – § 6 ods. 2 prvou vetou LRiStAG, ktorý toto právo ponúka sudcom v službe spolkovej krajiny Bádensko-Württembergsko.
- 23 Vzhľadom na federálnu štruktúru Spolkovej republiky Nemecko a z toho vyplývajúcej rozdielnej zákonodarnej právomoci upraviť odchod do dôchodku pre úradníkov a sudcov, vzniká senátu otázka, či analýza koherentnosti medzi spolkovými a odlišnými krajinými pravidlami je vôbec možná. Súdny dvor tak na jednej strane zdôraznil, že rozdelenie právomocí členského štátu medzi spolkové krajiny nie je možné spochybniť, keďže požívajú ochranu priznanú článkom 4 ods. 2 ZEÚ (pozri rozsudok z 12. júna 2014, Digibet a Albers, C 156/13, EU:C:2014:1756, bod 34). Naopak sa členský štát nemôže dovoľávať ustanovení, postupov a situácií svojho vnútroštátneho právneho poriadku na účely odôvodnenia nedodržania povinností, ktoré mu vyplývajú z práva Únie (pozri rozsudok z 8. septembra 2010, Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, bod 69).
- 24 Okrem toho sa senát pýta, či vo svetle článku 6 ods. 1 prvého pododseku smernice 2000/78 predstavuje ustanovenie § 48 ods. 2 DRiG nekoherentnú úpravu vo vzťahu k § 53 BBG, keďže spolkový zákonodarca síce spolkovým úradníkom pre flexibilné, pro-rodinné a zdravé pracovné podmienky umožňuje, aby posunuli odchod do dôchodku, ten istý zákonodarca takýto spôsob pre sudcov spolkových súdov vylučuje, hoci v ich prípade sa straty v oblasti zabezpečenia z dôvodu čiastočného úväzku alebo neplateného voľna z rodinných dôvodov javia rovnako možné. Inými slovami sa rovnakým odôvodnením na jednej strane uľahčujú podmienky pre odklad odchodu do dôchodku – v prípade spolkových úradníkov (§ 53 ods. 1a BBG), na druhej strane sa však zachováva kategorické vylúčenie odkladu odchodu do dôchodkov v prípade sudcov spolkových súdov.
- 25 Odpoveď na túto otázku je relevantná pre rozhodnutie konania vo veci samej. Ak by z výkladu článku 6 ods. 1 prvého pododseku smernice 2000/78 vyplývalo, že z hľadiska nekoherentnosti bráni vnútroštátnej úprave v § 48 ods. 2 DRiG, žalobca by požadované súdne určenie, že uplynutím 31. januára 2027 neodíde do dôchodku, nemohol úspešne požadovať.